

Forslag om endringer i barnevernsloven

(Lov av 17.juli 1992 om barnevernstjenester)

HØRINGSSVAR FRA BARNEVERNSPROFFENE

Barnevernsproffene er svært glade for og støtter hovedretningene som lovendringene viser: et mer forsvarlig barnevern, barn og unge får mer innflytelse i barnevernet, vi kan velge egen tillitsperson, barnevernet tar i bruk begreper som er mindre stigmatiserende for oss, barnevernet får mer ansvar for å sikre at vi har kontakt med søsken, hjelpetiltakene blir mer målretta og tilsynet gir oss større rettsikkerhet. Vi takker for at dette nå blir del av barnevernsloven.

Barnevernsproffene synes del 3 burde bli del 1 i loven. Del 3 handler om grunnverdier og selve innholdet i barnevernet. Etter dette er beskrevet, er det mer naturlig å beskrive organisering og finansiering. Forslagene i del 3 kan bidra til svært viktige endringer og denne delen er den aller viktigste for oss.

Noe av det som er foreslått mener vi må bli tydeligere. Noen tydelige beskrivelser mangler. I bakgrunn for forslagene, mener vi forklaringene mange steder er tydelige, men disse er ikke fulgt opp av tydelige forslag til lovendringer. Derfor foreslår vi noen steder å lage lovteksten tydeligere.

DEL 3

RETTSSIKKERHET FOR BARN OG UNGE I BARNEVERNET

Kap 12: Et forsvarlig barnevern

Barnevernsproffene ønsker at barn og unges rettigheter kommer tydeligere fram i loven som skal beskytte barn og unge i barnevernet. Når vi flyttes fra foreldrene, MÅ vi kunne være trygge på at rettighetene våre blir tatt vare på. Dette må være veldig tydelig i loven. FNs barnerettigheter bør derfor bli grunnregler for hvordan vi støttes i barnevernet, gjennom hele den tida barnevernet er i kontakt med oss. Derfor høres det riktig ut det som mange voksne sier, at barnevernsloven må bli en rettighetslov.

Vi Barnevernsproffene har snakka mye om hva et forsvarlig barnevern er og vi synes det er bra at dette nå skal bli en del av loven. Vi har klare svar på hva som er god kvalitet i barnevernet, hva det vil si at tjenester ytes i tide og i tilstrekkelig omfang – og hva forsvarlig saksbehandling må inneholde.

Forsvarlighet med utgangspunkt i våre beskrivelser og ønsker

At barnevernet er forsvarlig, må ta mye sterkere utgangspunkt i at barn og unge forteller hva som er vårt beste og at dette blir tatt hensyn til på en helt annen måte enn det gjøres i barnevernet i dag. For at noe skal kunne kalles faglig

forsvarlig, må barnevernet ha hørt oss på en måte som gjør at vi kan fortelle våre opplevelser og meninger til en voksen som vi har tillit til.

Vi tror at det å arbeide forsvarlige måter krever at barnevernsarbeiderne må arbeide i rammer der de får gjort sitt beste. Det må være et stort nok miljø der til at de kan lære. De må ha rutiner som gjør at de vet hvilke feil vi mener de gjør, og at de blir mye flinkere til å spørre oss om dette og hører på svar vi kan gi dem om hvordan de kan hjelpe bedre.

Dagens arbeidstid uforsvarlig

Barnevernsproffene mener at arbeidstida for barnevernsarbeiderne i de fleste kommunene og på de fleste institusjonene, i dag ikke er forsvarlig. I kommunene arbeider de fleste på dagtid, mens vi er på skolen. Det gjør at det er veldig vanskelig for oss å få tak i dem. Vi treffer dem også for sjelden til at dette kan bli et forsvarlig barnevern. På nesten alle de offentlige institusjonene bestemmes det arbeidstid som gjør at det kommer nye ansatte flere ganger hvert døgn. Dette mener vi er sterkt uforsvarlig gjør at mange av oss opplever at institusjonene er utrygge og at hjelpen vi får der, hjelper oss for lite. Så mange voksne inn og ut av livet ditt, gir oss mange muligheter til å manipulere de voksne. Men det gir liten mulighet for å bygge tillit og til å stole på voksne. Denne type arbeidstid har også en del av de ideelle og private institusjoner, mens en del av dem har arbeidstid der de voksne er sammen med oss flere døgn i strekk. Det hjelper oss mye bedre. Aller best arbeidstid for å hjelpe oss har kollektivene. Hiimsmoen er et flott eksempel, fordi voksne her bor sammen med ungdommene mange uker i strekk. Også andre kollektiv og flere ideelle/private institusjoner, prøver å beholde en arbeidstid som hjelper oss best mulig.

For å få til et forsvarlig barnevern, må departementet og regjeringen inkludere arbeidstid som del av det som kjennetegner god kvalitet. Om dette ikke gjøres, mener vi barnevernet gjør en stor og grunnleggende feil. Barnevernsarbeidere må, som folk i andre jobber, være der på viktige tider for oss de er der for. De må og være der så lenge av gangen at vi kan stole på dem og åpne oss.

Forsvarlighet i barnevernet mener vi også henger sterkt sammen med de forslagene vi har i neste kapittel.

Kap 13 Barn og unges medvirkning

Av de endringene vi mener er viktigst, er endringer som kan bidra til at vi sikres større innflytelse i barnevernet. Samtidig er det grunnleggende at barnevernet alltid møter oss som mennesker med mye kunnskap og erfaringer om hvordan livet har vært, hvordan det kjennes nå og hva som er bra for oss framover. Dette gjøres ikke så ofte i dag. Derfor mener vi at de endringene som skal komme i kapittel 13, er av de aller viktigste som regjeringen må gjøre. Det må lages retningslinjer som ganske nøye beskriver hvordan dette skal gjøres og vi hjelper gjerne i arbeidet med dette.

§ 4-1 Eget ledd for barn og unges rett til medvirkning og eget ledd for retten til tillitsperson

I høringsnotatet står det nye forslaget om tillitsperson som en del av forslaget om barns rett til medvirkning. Vi kan forstå at dette på et vis henger sammen.

Men siden vi jo har rett til medvirkning også uten tillitspersonen til stede, må dette må stå i ulike ledd i § 4-1.

Barn og unge må ha rolle som samarbeidspartnere

Vi barn og unge i barnevernet må bli møtt som samarbeidspartnere i hele prosessen. Barneverntjenesten og alle tiltak, må systematisk og respektfullt samarbeide med oss, i alt arbeid de gjør, både i forberedelser og gjennomføring. Det er viktig at samarbeidet gjøres på måter der det vi sier blir hørt, blir møtt med respekt og tatt på alvor. Det er våre liv dere styrer, og da vil vi være samarbeidspartnere. Vi er klar over at barnevernet i noen situasjoner må bruke "makt" over oss (for eksempel når vi ruser oss), men håper ikke dette hindrer at barnevernet - både i verdier, ordbruk og handlinger – organiseres med oss som reelle samarbeidspartnere.

Medvirkning erstattes av å bli hørt på og å ha innflytelse

Vi er enige i høringsnotatet (side 75) om at det nå "gjelder å få fram viktigheten av at barn skal ha reell innflytelse i alle de prosesser som barnet deltar i under sin kontakt med barnevernet". Vi er også enige i at det legges vekt på "at barnet må bli godt og skikkelig informert, bli hørt, få anledning til å uttale seg i trygge omgivelser og på måter som gir barnet en følelse av å bli lyttet til og tatt hensyn til". Alt dette må komme med i loven. Men vi tror ikke at ordet "medvirkning" vil gjøre dette klart og tydelig. Dette ordet er brukt i mange år, uten at det har løst utfordringene med å få nok informasjon, bli lyttet til og få innflytelse. Medvirkning blir mer et "dekknavn". Selv om det også tidligere har blitt forklart, brukes det ulikt. Vi tror det mest sannsynlig også vil fortsette å forstås ulikt. Vi unge bruker ikke dette ordet og har ikke noe forhold til det. Medbestemmelse eller deltakelse mener vi heller ikke er bra alternativ. Vårt forslag er å i stedet snakke om det helt konkrete som dette handler om.

Vi mener departementet og regjeringen nå må gjøre det de sier i høringsnotatet. De vil gi oss større muligheter for å bli tatt på alvor og få bestemme i livene våre. For at det skal skje, etter i årevis å ha vært en intensjon i barnevernet, må mer konkrete og tydelige ord brukes. Dette må være ord som vi barn og unge har forhold til. Vi må nøyaktig forstå hva dette betyr og hvilke rettigheter vi har. Dette løses ikke gjennom ordet medvirkning. Så det er nå eller aldri.... ☺

Innholdet i kravet til "medvirkning"

Barn og unges rett til "medvirkning" mener vi må deles opp og bli tydelig i loven. Vi foreslår derfor at det i loven må stå:

Barn og unge må sikres rett til å:

- 1. få god og tilstrekkelig informasjon*
- 2. bli møtt med respekt, lyttet til og tatt på alvor i all kontakt med barnevernet*
- 3. få reell innflytelse i planlegging og i beslutninger, når dette er mulig*
- 4. gi tilbakemeldinger og at dette bidrar til endring*

Her følger begrunnelser for de konkrete delene av "medvirkning":

1. God og tilstrekkelig informasjon

Barn og unge har rett på god og tilstrekkelig informasjon om fortid, nåtid og framtid i alle deler av kontakten med barnevernet. Informasjonen som berører

livet vårt, må gis til oss på tidligst mulige tidspunkt og ikke unødvendig holdes tilbake for å beskytte. Barnevernet må aldri fortelle usannheter eller "hvite løgner". Dette kan lett skape store utfordringer utover i oppveksten. Barneverntjenesten har hovedansvaret for at vi mottar informasjonen på gode måter og tidligst mulig og har dermed også ansvaret for at informasjonen gis til oss av den for oss best mulig egnete person. Informasjonen må gjentas regelmessig, for å sikre at vi oppfatter budskapet. God og tilstrekkelig informasjon er helt grunnleggende for vår rett til medvirkning.

2. Rett til å bli møtt med respekt, lyttet til og tatt på alvor

Barnevernets arbeid må ta utgangspunkt i våre tanker og råd

Barn og unge har rett til å bli møtt som likeverdige mennesker og som svært viktige informanter om eget liv. Vår beskrivelse av livet fram til nå, vår opplevelse av livet nå og våre tanker og ønsker for framtida må etterspørres, lyttes til og tas på alvor. Alle deler av barnevernet må ta dette ansvaret. Barnevernstjenesten må gjennom trygge rammer og ydmyke, respektfulle samtaler sikre at vi blir hørt i all kontakt med saksbehandlerne. Våre tanker og råd må deretter være utgangspunkt for planer og beslutninger. Institusjoner, fosterhjem og tiltak må møte oss på respektfulle måter og der vi i gode samtaler reelt opplever at våre tanker og meninger er utgangspunkt for støtten vi får.

3. Rett til reell innflytelse

Barn og unge må i størst mulig grad få reell innflytelse i alle beslutninger som angår livene våre. I samarbeidet med barnevernstjenesten gjelder dette: i å beskrive hvordan livet er og kjennes nå, i forhold til flytting, når tiltak skal bestemmes og i all planlegging for framtida. Viktig for å få dette til:

- **Barn og unge blir tatt på alvor i "matching" med voksne**

Vi må ha uttalerett og bli tatt på alvor når det skal bestemmes voksne vi må forholde oss til, som saksbehandlere, fosterhjem og hovedkontakt på institusjon. Vi må ha reell mulighet til å endre dette til å være en annen voksen, om samarbeidet mellom oss gjør at vi ikke opplever å få god hjelp. Dette vil øke effekten av det barnevernet gjør. Dette gjelder i barnevernstjenesten, institusjon, fosterhjem, hjelpetiltak og tilsyn.

- **Barn og unge premissleverandør i saksbehandling og planlegging**

Vi må ha reell innflytelse på hvordan kontakten med saksbehandleren skal være, i sammensetning og styring av ansvarsgruppemøter, i alt arbeid med planer for framtida - og når alle store beslutninger skal tas.

- **Barn og unge bidrar i å skrive barnevernets dokumentasjon**

I alt barnevernet dokumenterer, må de vurdere å inkludere våre stemmer. Dette vil gjøre at dokumentasjonen fra barnevernet vil inneholde mer beskrivelse og ønsker direkte fra oss, midtpunktene i hele barnevernet. Fram til i dag er det voksne som i all hovedsak rapporterer, skriver (utkast til) planer, dokumenterer tiltak og evaluerer.

4. Rett til å gi tilbakemelding og at dette fører til endring

Barnevernet må etterspørre tilbakemeldinger fra oss som lever i barnevernet nå. Om vår opplevelse av igangsatte tiltak i egen sak, hva som skal gjøres framover og om hvor godt den hjelpen og støtten vi får fra de voksne, virkelig hjelper.

Barnevernet, i alle de ulike ledd, inviterer også barn og unge til å bidra i videreutvikling av hele systemet barnevern.

Til slutt: dette må gjelde med svært få unntak

De fire delene av dette kravet, må gjelde alle barn og unge og sikre at vi alle får mulighet til å si vår mening i trygge og gode omgivelser. Dette må gjøres i all kontakt med barnevernet. Barnevernstjenesten må få hovedansvaret for å vite og sikre at dette bli gjort. Vår erfaring er at barn og unge vil si noe om fortida si, hvordan de har det nå og om framtida si. Men dette vil vi bare når omgivelsene er trygge og forutsigbare, når vi vet hvordan det vi sier skal brukes og når vi gis muligheten til å snakke med tillitspersonen eller en voksen i barnevernet som vi har tillit til. Vi har og alltid meninger om hva slags hjelp vi kan trenge og hvilke tiltak som kan være bra for oss. De voksne må alltid ha ansvaret for å legge til rette for situasjoner som gjør at vi får god og tilstrekkelig informasjon, blir møtt med respekt og lyttet til, får innflytelse og får gi tilbakemeldinger.

Barneversproffenes forslag Bvl § 4-1 nytt annet ledd:

Barn og unge sikres rett til medvirkning som her betyr:

- 1. å få god og tilstrekkelig informasjon***
- 2. å bli møtt med respekt i all kontakt med barnevernet***
- 3. å bli lyttet til og tatt på alvor i all kontakt med barnevernet***
- 4. reell innflytelse i planlegging og i beslutninger, når dette er mulig***
- 5. å gi tilbakemeldinger og at dette bidrar til endring***

Barnets synspunkter skal alltid fremgå i saksdokumentene, likeledes hvordan det er tilrettelagt for medvirkning.

Rett til tillitsperson

Vi er veldig glade for at retten til å ha tillitsperson nå blir del av barnevernsloven. Vi hører gode tilbakemeldinger på dette forslaget på ulike steder vi besøker. Innvendinger går i hovedsak ut på at alle barn og unge i kontakt med barnevernet må få tillitsperson og at barneverntjenesten må godkjenne personen for at ordningen skal tas på alvor.

Svært mange av oss opplever at det er utrygt å si hva man mener i ulike deler av barnevernet og at heller ikke barnevernet legger nok vekt på å vite hvordan vi har det og hjelpen vi får virkelig hjelper. En stor utfordring er at svært mange av oss treffer svært mange profesjonelle voksne, og at det derfor er vanskelig å bygge relasjon. Saksbehandlere skiftes i for stor grad og de fleste av oss treffer dem for sjelden. På institusjonene kommer det stadig nye folk. For noen av oss oppleves det heller ikke trygt nok i fosterhjemmet, til å si det vi innerst inne mener. Mange av oss opplever ikke de voksne i barnevernet eller tilsynsførere som personer vi vil, tør eller orker å snakke helt sant til.

Derfor har vi bedt om mulighet til å ha en person vi har tillit til, sammen med oss i hele saksgangen og i annen kontakt med barnevernet. Vi ønsker at alle barn og unge må ha rett til en tillitsperson. Dette mener vi må komme tydelig fram i loven, ikke slik nå foreslått med at vi kan gis anledning til å ha med seg en tillitsperson. Om dette reelt skal skape forandring for barn og unge i barnevernet, må muligheten gis til alle. Hvis ikke kan det lett bli voksne som igjen bedømmer hvem som skal få denne muligheten.

Barnevernsproffene har tidligere sagt at alle barn under omsorg må få mulighet til å velge tillitsperson. Dette sa vi fordi de fleste av oss er barn og unge under omsorg og vi tenkte at dette er aller viktigst for barn og unge i samme situasjon. Men vi har etter diskusjoner med mange fagfolk i ulike miljøer, landet på at tilbudet om tillitsperson må gjelde ALLE. Det er ingen gode begrunnelser for at dette ikke skal være en mulighet for alle barn og unge i barnevernet.

Tillitspersonen skal velges av barnet eller ungdommen selv. Det kan ikke være biologiske foreldre og ikke personer i konflikt med barnevernet. Det kan være en bestefar, en storesøster, en fritidsleder, en lærer, en i vennenettverket eller andre. Tillitspersonen skal som utgangspunkt ikke endres når vi flytter, et hovedpoeng er at denne personen er stabil for oss. Vi tror nemlig ikke tillitspersonen vil forsvinne særlig ofte, dette er jo en person som vi fra før er knyttet til, som er glad i oss og vil bidra og på denne bakgrunn sier ja til å bli tillitspersonen vår. Om vi ikke har noen person vi ønsker som tillitsperson, må barnevernstjenesten tilby å hjelpe oss å tenke ut en, men barnevernet skal IKKE finne tillitsperson for oss.

Tillitspersonen må formelt godkjennes av barnevernet, det vil avgjøre om ordningen vil fungere. Hvis ikke kan dette lett bli personer som ikke barnevernstjenesten trenger forholde seg til og da vil dette ha liten nytte for oss. Slike "tillitspersoner" har vi jo allerede, det vi foreslår er å få en som nettopp skal være i kontakt med barnevernet. Dette vil bl.a. gjøre at vi i noe mindre grad skal måtte forholde oss til en så stor mengde profesjonelle voksne som i dag. Vi er enige med det som står i notatet om å pålegges å undertegne en taushetserklæring og mener dette må gjelde for alle tillitspersoner.

Tillitspersonene skal ikke få lønn, også fordi penger aldri må bli motivasjon for å gjøre dette "oppdraget". Derimot kan tillitspersonene få godtgjøring for noen utgifter. Tillitspersonene må få en enkel opplæring av barnevernet, der bl.a. retningslinjer for arbeidet gjennomgås. Der kan tillitspersonene også få råd i forhold til mulige lojalitetskonflikter den kan komme opp i.

Tillitspersonen skal ikke ha ansvar for å føre tilsyn med at vi får våre rettigheter oppfylt i kontakten med barnevernet, og skal derfor ikke bli det nye tilsynet. Tillitspersonen kan derimot være viktig samarbeidspartner, både for saksbehandlere, institusjonsansatte, fosterforeldre og tilsyn. Alle deler av barnevernet må vise respekt for og samarbeide med tillitspersonen vi velger. Dette er grunnleggende for at tillitspersonen skal ha god nytteverdi.

Barneversproffenes forslag Bvl § 4-1 nytt tredje ledd:

Barn og unge som er i kontakt med barnevernet får selv velge seg en person de har særlig tillit til. Barnevernet må gi god informasjon om dette og tilby å hjelpe barnet i å finne denne personen.

Barnevernstjenesten må godkjenne personen og tilby en utgiftsdekning.

Departementet gir nærmere forskrifter om tillitspersonens oppgaver og funksjon.

Kap 14 Begrepsbruken i barnevernsloven

Fagfolk og politikere har fram til nå bestemt ordene som brukes i barnevernloven. Barnevernsproffene er veldig glade for at det ser ut som

begrepene i barnevernet endelig kan forandres. Dette har vi ønsket oss lenge og vi vet at sjansen er her og nå. Som vi tidligere har sagt, gjelder dette først og fremst ord som vi må bruke om oss og i vårt dagligliv. Dette er ord vi ønsker skal forandres fordi de stigmatiserer og motvirker at vi ses på som mest mulig normale. Vi ber sterkt om at dette nå tas på alvor og forandres.

Det står i høringsnotatet at dette for eksempel vil bli en "krevende omstilling for alle som arbeider på fosterhjemsfeltet". Vi håper denne utfordringen ikke på alvor oppleves som stor, sammenlignet med at vi som er barn og unge må bruke disse stigmatiserende ordene direkte om oss. Vi har nesten utelukkende møtt støtte, i mange ulike fagmiljøer, til at disse ordene nå kan forandres. Det er vi veldig glade for og ber om at innvendinger fra noen voksne ikke får hindre at nye ord og begreper erstatter de gamle som stigmatiserer og gjør vondt.

Vi ønsker at i hvert fall disse ordene forandres: Saksbehandler, barn med alvorlige atferdsvansker, fosterhjem, institusjon, tilsynsfører og avlastningshjem. Her følger en begrunnelse for hvert av ordene.

Saksbehandler

Vi er ikke en sak og ber om at ordet saksbehandler tas vekk. Vi har i samtaler med bl.a. FO, møtt forståelse for dette. Vi er sårbare mennesker som trenger kontakt og støtte, derfor har vårt forslag vært at det kalles kontaktperson i barnevernet. Dette høres også ganske normalt ut, i skolen brukes jo ordet kontaktlærer. Et annet alternativ som er ok for oss, er barnevernsrådgiver, dette er også normalt i forhold til at skolen har rådgivere. Viktig er det at ikke saksbehandler blir erstattet med konsulent eller andre "kalde" ord.

Barn med alvorlige atferdsvansker

Ordet atferd legger vekt på hvordan vi oppfører oss og ikke hvordan vi har det. Atferden vår er et språk, noe vi uttrykker, for å si noe om hvordan vi har det inni oss. Det kraftige fokuset på oppførsel som dette ordet uttrykker, mener vi er med på å gjøre at barnevernet arbeider feil. Vi blir noe som skal "oppdras", i stedet for at barnevernet prøver å bygge tillit og nå inn til oss, for å forstå hvorfor vi gjør som vi gjør.

Barnevernet må i stedet for å ha ordet "atferdsvansker" som en utfordring for barn og unge og til og med som utgangspunkt for inndeling av institusjoner, ha en grundig diskusjon med oss om hvilke verdier som må være grunnmuren i barnevernet. Ordet skal derfor ikke erstattes. Vi ber om at vi i barnevernet ikke blir delt inn i grupper etter oppførsel, men at barnevernet i stedet retter større fokus på å finne årsaker til hvorfor vi har det vondt og sliter og heller arbeider videre med utgangspunkt i dette.

Fosterbarn og fosterhjem

Fosterhjemsbegrepet er brukt lenge i Norge og brukes internasjonalt. I Sverige bruker de allikevel ordet "familiehjem". Vi proffene har tidligere foreslått at vi i stedet for fosterbarn skal hete omsorgsbarn. Aller viktigst for oss er det allikevel at "foster" nå tas bort som begrep i barnevernet – for at vi skal slippe å si dette mer. Få av oss kjenner den egentlige (fine) betydningen til ordet. Å fostre opp brukes ikke som del av norsk språk i dag og kommer vel neppe til å gjøre det framover heller. I stedet opplever mange av oss ubehageligheter og misforståelser rundt dette ordet og det vil vi gjerne slippe. Noen av oss proffene

mener vi kan være barn eller unge i familiehjem, som i Sverige, og at dette vil være aller minst stigmatiserende. De fleste av oss mener omsorgshjem er den beste måten å erstatte fosterhjem.

Institusjon

Ordet institusjon oppleves som stigmatiserende for mange av oss, vi vil ikke bruke det og kan derfor ikke sett et godt ord på der vi bor. Vi ber om at dette tiltaket får et nytt navn. Vi Barnevernsproffene har ikke enstemmig landet på et nytt navn, men de fleste av oss mener kollektiv kan erstatte institusjon. Vi ber om at navnet ikke blir "senter" eller "hjem". Ingen av oss ønsker å bo i et senter. Barnehjem og ungdomshjem er for mange av oss et stigmatiserende ord. Vi er også sterkt imot at ordet behandlingshjem innføres, mer om dette i kap. 16.1.

Tilsynsfører

I tillegg til oss barn og unge i fosterhjem, er det kun innsatte i fengsler som har tilsynsfører. Vi ber om ikke å blandes med dem og ber derfor om at ordet tilsynsfører helt tas vekk fra norsk barnevern. Vi ber om en tillitsperson. Samtidig forstår vi at tilsynet også må være at noen passer på at vi får oppfylt rettighetene våre, dette blir for stort ansvar for tillitspersonen.

Avlastningshjem

Ordet avlastning er belastende og vi ber om at besøkshjem nå innføres i alle deler av barnevernet.

Kap 15 Hjelpetiltak for barn og familier

Barnevernsproffene er enige i at listen over hjelpetiltak som i dag fins i loven, mangler tiltak som mange av oss ville ønske oss. Vi mener derfor at den kan strykes. Forslaget om at flere hjelpetiltak må være "strukturerende" betyr at enda et for oss uforståelig ord skal innføres i barnevernet. Noen av oss har hørt om endringstiltak. Tiltakene kan kalles det eller forandringstiltak, det siste er lettest for oss å forstå. Departementet foreslår at loven skal forandres slik: *Barneverntjenesten skal bidra til å gi det enkelte barn gode levekår og utviklingsmuligheter ved råd, veiledning og hjelpetiltak. Hjelpetiltak skal ha som formål å bidra til positiv endring hos barnet eller i familien.*

Vi ber om at barnevernet ikke mister muligheten til å kunne hjelpe oss med tiltak som bidrar til at vi får god nok omsorg til at vi kan fortsette å bo hjemme. Aller viktigst er det uansett at hjelpetiltakene barnevernet setter i gang er riktige for oss som skal få hjelp. Barnevernet må bli bedre til å lytte til hva vi som barn og unge uttrykker at vi har behov for. Barnevernet må og når det gjelder hjelpetiltak og ta på alvor hva foreldrene våre mener.

Kap 16 Regulering av institusjoner med behandlingshjem

Vi tenker det er bra å lage bedre fosterhjem, men mener det er viktigere å gjøre mange av fosterhjemmene bedre. De fleste av oss bor i fosterhjem i kommunene. Vi ser at mange av fosterforeldrene våre trenger bedre støtte fra barnevernet for å kunne støtte oss på bra måter. De trenger mer opplæring, ros for alt de gjør bra og veiledning for å gi oss bedre støtte. Vi trenger

fosterforeldre som tåler at vi er utrygge, redde og at vi utfordrer. Noen av oss trenger mye hjelp og støtte, av mange ulike grunner.

Barnevernsproffene ber om at ingen fosterhjem får navnet "behandlingshjem". Det høres forferdelig ut å måtte bo et sånt sted, som at de som må bo der er syke eller har alvorlige problemer. Mange av oss som skal plasseres der, er lei oss og fortvila. Vanskelige opplevelser og svik fra mange voksne og har ført til sorg og sinne, som vi kan vise for eksempel gjennom utagering, rus, spiseforstyrrelser, selvskading eller andre psykiske problemer. Å plassere oss i "behandlingshjem", vil være som å "gni inn" det du sliter med og vil kunne bidra til å forsterke stigmatisering, kan påvirke hvordan vi ser på oss selv og ikke minst bilde av oss i vennegruppa. Vi ber dere ikke bruke dette ordet.

En viktig ting: dersom noe skal oppleves som et hjem og kalles et hjem, så kan det ikke samtidig reguleres som en arbeidsplass. Om mange behandlere skal gå ut og inn i huset der vi bor og om vi opplever at de voksne har oss som en jobb som de trenger fri fra og må forlate når de skal på ferie, opplever vi det ikke som et hjem. Slik er det ikke i våre venners hjem. Foreldre har ikke avlastning for sine barn, barna reiser til besteforeldre eller andre de ønsker å dra til i helgene. Å tenke at de som skal være foreldre for oss, og være aller mest glad i oss, må ha avlastning, kjennes vondt for mange av oss. Skal noe tenkes som og kalles et hjem, må dette tas på alvor og gjøres til et hjem. Vi merker stor forskjell.

Kap 17 Barnevernets oppfølging av barn under og etter varetekt og straffegjennomføring

Flere av oss Barnevernsproffer har erfaring fra varetekt og soning. I tillegg ga Justisproffene som er unge med erfaring fra å ha begått lovbrudd, i 2010 og 2011 råd til myndighetene om barn og straff. Mange av dem hadde også mye erfaring fra barnevernet. Resultatene fra Justisproffene ble presentert for Justisdepartement, BLD og justiskomiteen, under arbeidet med NOU 2008 Barn og straff og med Prop.135 L (2010-2011). Her utdrag fra svar som gikk igjen:

- Vi som er unge lovbryttere, bærer ofte på mye sorg og sår. De fleste av oss har hatt store utfordringer i oppveksten. Hjelpesystemene i Norge må ta dette mye mer på alvor
- Vårt råd er at dere stopper oss i stedet for å tenke på å straffe oss. "Hjernen er på de fleste unge, ikke vokst helt ut før vi er godt over 20 år. Det er derfor lite mening i å straffe oss, om dere som samfunn vil støtte oss mot et bedre liv.
- Selv om det lages ungdomsenheter som del av fengslene, bidrar dette bare til å lage enda større skjold foran hjertene våre. Selv om det er bedre enn ordinære fengsel, bidrar murene og de andre stengslene der til at vi polstrer oss mer inne i oss og blir fjernere og farligere for samfunnet.
- Noen av oss ble fulgt opp på gode måter av barnevernet mens vi soner
- Det er vanskelig å slutte med lovbrudd når vi bor i barnevernsinstitusjon Fokus på atferd, med tvang og straff i institusjon bidrar for mange til rømming, rus og aggresjon
- Vi opplever det ofte som om vi kjemper mot barnevernet
- om vi skal hjelpes av barnevernet, er det veldig viktig at dette gjøres i samarbeid med Kriminalomsorgen

HOVEDSVAR FRA JUSTISPROFFENE:

Rehabiliteringsskole for unge lovbytere

Det må lages egne tiltak for lovbytere 16-20 år. Dette mener vi skal kalles REHABSKOLE. Tilpasset skole for å mestre og øke selvfølelse, må være utgangspunkt for det som foregår de – i tillegg til arbeids- og aktivitetstilbud. Stedet må være uten murer, men kan ha fotlenker. De ansatte har erfaring fra friomsorg, kriminalomsorg, sikkerhet og barnevern. Det må også være pedagoger, miljøarbeidere og terapeuter der. Til felles må de ha en stor ydmykhet for at livet har tatt oss gal vei, men at ingen av oss egentlig ønsker å være lovbytere. De må jobbe hardt og respektfullt for å nå inn til oss.

Lovbytere i barnevernsinstitusjoner

Mange av Justisproffene mente at dagens barnevernsinstitusjoner ikke var "satt opp" for å ta imot "såne som dem". De var kritiske til barnevernets arbeid med unge som sliter hardt og som uttrykker dette gjennom rus og lovbrudd. For mange av løsningene i barnevernet ble for overfladiske, mente ungdommene, fordi det ofte handlet om å regulere atferd uten at de kom nær røttene til problemene. Å plassere en gruppe unge på samme sted - der noen eller alle bærer med seg store sår og utfordringer - kan også lett gi en smitteeffekt.

Justisproffene beskrev seg selv med "hardt skall" men med mye smerte og sorg på innsiden. De mente at barnevernet må arbeide annerledes, om de skulle få god hjelp der. Unge lovbytere kan raskt starte å "kjempe", om de blir møtt av utrygge voksne eller voksne som bruker makt og tvang uten at vennlighet og gode relasjoner først står på grunnfjellet. Mange av oss har opplevd barnevernsarbeidere som i møtet med oss blir utrygge og at dette lett kan føre til dårlige relasjoner.

Barnevernets oppfølging i fengsel

Om barnevernet i større grad skal følge opp unge lovbytere i fengsel, må dette være et frivillig tilbud til oss. Vi har svært ulike erfaringer med barnevernet og om vi sitter inne, må vi også få bidra til å bestemme hva slags oppfølging vi evt ønsker fra barnevernet. Dette vil være avhengig av hva slags relasjon den som kommer kan greie å skape til oss. Blir den dårlig, kan dette opplegget lett bli nytteløst. Blir relasjonen god, kan dette gi veldig god støtte. Det er da viktig at barnevernet snakker nok med oss.

Barnevernsproffenes forslag Bvl § 3-5 annet ledd:

...barneverntjenesten holder jevnlig kontakt med den straffedømte ungdommen og kriminalomsorgen..(ikke bare kriminalomsorgen som det foreslås)

Barnevern etter soning også for oss over 18

Som det nå er foreslått, må barnevernstjenesten etter vi har sonet, tilby plass i institusjon også til unge over 18 år som aldri har mottatt tiltak fra barnevernet. (om barneverntjenesten i kommunen bestemmer at det skal gis etterverntiltak og vi samtykker). Dette tror ikke vi Barnevernsproffer er noen løsning. Barnevernsinstitusjoner er, ifølge unge, ikke i stand til å ta imot unge lovbytere som nylig er ferdige med soning. Endringer må i så fall komme, både i det grunnleggende synet på oss som barn og unge, i fokus og i arbeidsmåter.

Kap 18 Samvær med søsken etter omsorgsovertakelse

Barnevernsproffene er svært positive til forslaget om å innføre en egen bestemmelse § 4-19 om søskensamvær. Siden 2007 har kun foreldre hatt rett på samvær. Andre voksne som har hatt omsorg for oss før omsorgsovertakelsen, har kunnet kreve at fylkesnemnda tar stilling til samvær mellom dem og oss. Søskensamvær har ikke vært vurdert i Fylkesnemnda.

Noen Barnevernsproffer deltar nå i prosjektet "SøskenRåd", som gjennomføres av Forandringsfabrikken. Her deltar ca 50 barn og unge 11-19 år, med å gi råd til barnevernet om hvordan arbeide for å sikre oss som bor i barnevernet kontakt med søsknene våre. Resultatene lanseres februar 2013, noen resultater:

- det vi mener må være utgangspunkt for om flere søsken sammen skal flytte i fosterhjem eller på institusjon.
- søsken må alltid få mulighet til å treffes etter en eller flere av oss flytter
- barnevernet må ta ansvaret for å sikre at vi vet om alle søsknene våre
- vår mening om søskensituasjonen må ligge til grunn for hvordan og hvor ofte søsken skal treffes
- når søsken bor med foreldrene, MÅ vi allikevel kunne ha egne trefftider med søsknene, for å sikre et best mulig søskenforhold. Du mister jo søsknene dine om du bare for eksempel får treffe dem fire ganger i året

Kommunene må ha gode rutiner for å finne ut hvem våre søsken og ellers andre i nær familie og nettverk er. Barnevernet må hjelpe oss å finne fram til søsken, ikke bare de vi har en relasjon til, men også søsken og halvsøsken vi ikke vet om eller som blir født etter plassering. Barneverntjenesten må ha ansvar for å sikre at vi får informasjon om søsken som vi ikke allerede har etablert en relasjon til.

Det vi unge mener om å treffe søsken, må være utgangspunkt. Vi må mest mulig fleksibelt, få styre kontakten med egne søsken. Hvis spørsmålet om å treffe søsken kommer opp etter behandling i fylkesnemnda, MÅ barneverntjenesten kunne bestemme at vi skal få treffe søsken. Barneverntjenesten må løpende ta opp de med søsken når de samarbeider med oss om å lage planer for framtida.

Barnevernsproffenes forslag Bvl § 4-19 annet ledd:

... Ved omsorgsovertakelsen skal Fylkesnemnda vurdere samvær mellom søsken. Barnevernet har plikt til å kartlegge venner, nær familie og andre med betydning for barnet. Barneverntjenesten kan også bestemme samvær med søsken. Barn og unges egen mening må være utgangspunkt for barnets samvær med søsken. Vurderingen av eget samvær, gjelder også med søsken som bor hos foreldrene.

Kap19 Barneverntjenestens ansvar for å følge opp barn etter omsorgsovertakelse

Barnevernsproffene mener det er viktig at kommunene har et klart ansvar for å følge oss opp når barnevernet har tatt omsorgen for oss. Det er et stort ansvar å ta over omsorgen for et barn eller en ung. Vi må først og fremst få nok kjærlighet, trygghet og omsorg. Mange av oss mener det ikke burde være lov å

overta omsorgen for et barn eller en ung, om man ikke etterpå kan sikre at vi får nok av dette.

Departementet skriver at barnevernstjenestene ikke alltid klarer å følge opp barna skikkelig etter en omsorgsovertakelse. Det er også vår erfaring. Mange av oss har opplevd å bli flyttet fra foreldre, søsken, venner, aktiviteter og skole, for så å få følelsen av "å bli glemt" på det nye stedet.

Vi er helt enige i at det er viktig at vi følges tett opp at barnevernstjenesten etter omsorgsovertakelse, fordi de fleste av oss er i en svært sårbar situasjon. Oppfølgingen må være slik at barneverntjenesten har en løpende og god oversikt over hvordan vi har det. Barnevernstjenesten må snakke skikkelig med oss før, under og etter en omsorgsovertakelse. Tillitt er avgjørende for at vi skal tørre å fortelle sannheten.

Vi støtter forslaget om at man i § 4-16. Oppfølging av vedtak om omsorgsovertakelse, føyer til en setning om at *Barneverntjenesten har etter en omsorgsovertakelse et løpende og helhetlig ansvar for oppfølgingen av barnet.*

Vi ønsker at det settes inn enda to setninger som forteller det aller viktigste for oss som barnevernet har tatt over omsorgen for. Den ene setningen er: ***Barnevernstjenesten skal ha god dialog med barnet før, under og etter omsorgsovertakelse og sikre at barnet får tilstrekkelig med informasjon.***

Den andre setningen er fra barnekonvensjonens artikkel 3:

1. Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være grunnleggende hensyn.
2. ***Partene påtar seg å sikre barnet den beskyttelse og omsorg som er nødvendig for barnets trivsel***, idet det tas hensyn til rettighetene og forpliktelsene til barnets foreldre, verger eller andre enkeltpersoner som har det juridiske ansvaret for ham eller henne, og skal treffe alle egnede, lovgivningsmessige og administrative tiltak for dette formål.

Barnevernsproffenes forslag til ny artikkel § 4-16.

Oppfølging av vedtak om omsorgsovertakelse

Barneverntjenesten har etter en omsorgsovertakelse et løpende og helhetlig ansvar for oppfølgingen av barnet. Barneverntjenesten skal nøye følge utviklingen til de barn som det er truffet vedtak om omsorgsovertakelse for, og sikre barnet får den beskyttelse og omsorg som er nødvendig for barnets trivsel. Barnevernstjenesten skal ha god dialog med barnet før, under og etter en omsorgsovertakelse og sikre at barnet får tilstrekkelig med informasjon. Barneverntjenesten skal likeledes følge utviklingen til deres foreldre. Barneverntjenesten skal kort tid etter en omsorgsovertakelse kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barneverntjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser.

Kap 20 Tilsyn og kontroll med barn i fosterhjem

Barnevernsproffene har vært opptatt av tilsynsførerordningen fordi mange av oss opplever at den ikke fungerer. Departementet oppsummerer utfordringene godt: det er ikke nok tilsynsførere, mange av oss har skiftet tilsynsfører mange ganger, og vet ikke engang hvem nåværende tilsynsfører er. Mange av oss har ikke truffet tilsynsførerne fire ganger i året, de er ikke valgt av oss og de har veldig ulik erfaring og evner til å snakke med barn og unge. Det er vanskelig for mange av oss å skjønne hvem de er, hva de skal og hvem de representerer. De skal støtte oss og samtidig kontrollere og rapportere. Til sist skriver de rapporter om oss og om våre liv som vi ofte ikke får lese, og dersom vi får lese dem kan vi være veldig uenig i det som står der.

For oss er det aller viktigste at vi nå får en tillitsperson, som vi selv kan velge (se kap. 13). Dette er en person vi har tillit til, som vi liker og som vi er glad i og som da sjansen for at vi forteller sant til, er mye større. I tillegg foreslår vi at tilsynsfører også kan erstattes av en rettighetsperson. Vi ber om at tilsyn i barnevernet framover gjøres i samarbeid mellom en tillitsperson og en rettighetsperson. Tillitspersonen skal være en vi tør å snakke sant til. Rettighetspersonen kan ha ansvar for mange barn, og må ha mye kunnskap om hvilke rettigheter vi har i barnevernet. Rettighetspersonen må derfor snakke med tillitspersonen vår og vi trenger ikke ha så mye direkte kontakt med den fremmede rettighetspersonen.

Det er viktig at vi barn og unge forstår hva tilsyn betyr og hva slags når rettighetspersonen skal føre tilsyn. Hva betyr tilsyn? Hvilke rettigheter har vi? Hvilke endringer kan tilsynet føre til? Det er viktig at vi får lese det som skrives etter tilsynet. Vi vil gjerne se at det som står i rapporten stemmer med det vi ville få fram. Vi må også vite hvem som får vite det vi forteller under tilsynet. Hva får barnevernet vite? Hva får andre voksne vite? Når vi ikke vet hva informasjonen skal brukes til blir det lettest å ikke si noen ting.

Vi ber om at alt tilsynet i barnevernet legges til Fylkesmannen. Vi mener at det er viktig for at det ikke skal bli slik at kommunen fører tilsyn med seg selv. Vi tror også det lett blir for tette bånd mellom barnevernstjenesten og tilsynet dersom tilsynet blir lagt til kommunen. Hvis departementet skal utarbeide en veileder for samtaler med barn i fosterhjem i forbindelse med tilsyn, så håper vi de lytter til oss med konkret erfaring fra barnevern og tilsyn. Vi vil gjerne bidra inn i arbeidet.

Oslo 12.november 2012

På vegne av Barnevernsproffene:

Sofie, Ina, Mette, Kim, Patrice, Kine og Cathrine

På vegne av Forandringsfabrikken:

Marit Sanner, fabrikkleder